

**OKUPIRANO
PREKO-
DONAVJE
str. 2**

**SPITAVALI
SMO
str. 6**

Porabje

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 8. februarja 1996 • Leto VI, št. 3

OB 5. ROJSTNEM DNEVU "PORABJA" IN SLOVENSKEM KULTURNEM PRAZNIKU

Pisana beseda ima pri slehernem narodu prav posebno poslanstvo; Slovenci smo ponosni na svoje prve zapise v našem jeziku, Brižinske spomenike, ki so zagledali luč življenja pred skoraj tisoč leti; prav tako smo ponosni na vse pokončne slovenske može, ki so skozi stoletja ustvarjali in ohranjali slovenski jezik v pisani umetnostni ali neumetnostni obliki, ponosni smo na vse zavedne sinove in hčere našega naroda, ki so ustvarili neprecenljivo zakladnico slovenske besede v knjigah, časopisih, revijah, povsod, kjer so se ti biseri ohranjali v dar poznejšim rodovom... Tudi porabski Slovenci so, kljub ločenosti od matičnega naroda, kljub težkim preizkušnjam ter občutkom osamljenosti in izgubljenosti, ohranjali svojo materinščino in jo ohranili vse do današnjih dni. Pomislimo na vse preproste, a z gorečimi srci napisane cerkvene pesmarice in molitvenike v porabski slovenščini, na Jožefa Košiča, Janoša Kūharja, vrsto slovenskih in hrvaških duhovnikov, ki so brez strahu in obotavljanja v porabskih cerkvah ohranjali materinščino svojih vernikov; pa na preproste šolske učbenike, mohorjanke in Marijine liste, ki jih je prav tako bilo veliko po porabskih slovenskih družinah...

Čas demokratičnih sprememb je porabskim Slovincem prinesel možnost lastnega organiziranja in informiranja; in tako se je 14. februarja 1990 rodila prva številka samostojnega časopisa porabskih Slovencev, štirinajst dnevnik

Za "vaš-naš" časopis se sicer trudi veliko več ljudi, vsak drugi četrtek pa smo v uredništvu nepogrešljivi: Karel Holec (fotograf), Marijana Sukič (urednica), Brigita Korpič (tajnica), Valerija Perger (lektorica)

Porabje; najpomembnejša naloga časopisa je obveščanje bralcev v slovenskem jeziku, tako knjižni slovenščini kot tudi v domačem porabskem slovenskem narečju, pisanje o vseh zanimivostih doma in v državi matičnega naroda, Republiki Sloveniji. Svojo stran pa imajo tudi šolarji. Časopis se je skozi svojih pet let izhajanja izoblikoval v pomembnega informativnega in povezovalca Slovencev v Porabju in izven njega, radi pa ga prebirajo tudi naročniki v matični Sloveniji ter izseljenci povsod po svetu, saj jim je čudovita vez s staro domovino. V Porabju ga prejema vsaka družina. Preprosto pisanje, posebej prispevke v domačem narečju, porabski

ljudje z veseljem prebirajo, zato moramo posebej pohvaliti skrbno premišljeno uredniško politiko in izreči vse priznanje glavni in odgovorni urednici Marijani Sukič. Tudi krog sodelavcev časopisa je zelo širok; od stalnih domačih "novinarjev" do stalnih ali priložnostnih sodelavcev iz Slovenije. Ta pestrost ustvarjalcev in tem pa daje časopisu še posebej zanimivo podobo. S tiskanjem se trudi tiskarna Solidarnost iz Murske Sobote, tisk pa financira Republika Slovenija. Časopis Porabje tako že pet let opravlja izjemno kulturno, jezikovno, informativno ter narodno-buditeljsko poslanstvo med Slovenci ob Rabi, skrbi za zblíževanje Slovencev po

drugih krajih Madžarske, kot tudi za utrjevanje dobrososedskih vezi med prijateljskima državama, Slovenijo in Madžarsko. In vse to je izrednega pomena.

In čeprav je le naključje, da rojstni dan Porabja skoraj sovпада s praznikom slovenske kulture v matični Sloveniji, imata ta dva datuma vseeno simbolične vzporednice; 8. februar, slovenski kulturni praznik, datum, ko je pred skoraj stoletjem in pol umrl največji poet slovenskega naroda, France Prešeren. Njegovo Zdravljico imamo Slovenci danes za svojo himno... In 14. februar, praznik rojstva porabskega slovenskega časopisa, rojstva, rasti, cvetenja, življenja!

Narod brez bogatega kulturnega življenja in skrbnega negovanja lastnega jezika je narod brez duhovne identitete. Porabski Slovenci so skozi dolga svetla in temna stoletja uspeli ohranjati svojo bogato kulturo in materni jezik. Na pragu novega tisočletja prežijo nešteite nevarnosti, mikavne stranpoti... Se bodo mladi starši začeli zavdati, da je za njihove otroke učenje materinščine dodaten kapital, ki jim ga lahko predajo brez posebnega truda?? Bodo prizadevanja našega porabskega časopisa, iskrene želje po ohranjanju materinščine obrodile željene sadove?? Vsi, ki se trudimo, da bi časopis Porabje bil še dalje vaš prijazen spremljevalec, se bomo trudili še dalje; vsakih štirinajst dni, mogoče kdaj v prihodnosti tudi pogosteje, vam bomo, dragi bralci, posredovali novice in novičke v maternem jeziku in vas opominjali: Ne zavržite svetinj našega naroda!

Praznik slovenske kulture bomo praznovali na obeh straneh madžarsko-slovenske državne meje; saj je slovenska kultura prav vse: prisrčna igrica gomjeseniških lutkarjev, nastop pevskega zbora, ki poje slovenske pesmi ali ansambla, ki domače pesmi igra, pa priprave porabske gledališke skupine na prvi nastop, recitiranje Prešernovih verzov ali plesanje porabskih plesov... Je tudi naš časopis Porabje, ki mu iskreno čestitamo ob 5. rojstnem dnevu!

Valerija Perger

OKUPIRANO PREKODONAVJE

Tega mnenja je István Csurka, predsednik izvenskupščinske stranke MIEP. Po njegovi sodbi je veleizdaja, kako sedanja madžarska vlada hlapčevsko služi Američanom, da je prepustila ameriški vojski precejšnji del Madžarske, in je s tem izpostavila svoje prebivalstvo nevarnosti in negotovosti. I. Csurko dobro pozna madžarski ljudje. Spoznali so ga, ko je bil podpredsednik desničarske Antalllove vlade v prejšnjem vladnem kursu. On je tisti, ki je predlagal, še kot partijski veljak na oblasti, da bi bilo treba ustanoviti komisije, pred katerimi bi usak Madžar moral narediti izpit iz nacionalne osveščenosti. Po tem načrtu bi kar precej ljudi moralo zapustiti svojo domovino. Ne samo Zidje, Romi, pripadniki narodnostnih skupnosti in drugi tuji elementi. Ob zadnjih volitvah je njegova stranka dobila zanemarljivo število glasov.

Tega človeka - hvala bogu - v zadnjem času ni treba preveč resno jemati. (Zal, bili so časi, ko temu ni bilo tako.) Pa vendarle je nekaj resnice v tem, kako pohlepno si uradna Madžarska prizadeva, da bi ugajala Zahodu. V tem primeru Američanom. Tudi madžarsko javno mnenje se strinja, da je usak dolžan pomagati, da se razmere v Bosni - po večletnih strahotah in bestialnih grozodejstvih - čimprej uredijo na miren način. Ravno zavoljo tega

ljudje v glavnem nimajo nič proti, da imajo Američani svoje logistične baze na Madžarskem. Tiste nekoliko bolj razgledane pa moti, da stvari niso urejene tako, kakor se to spodobi v odnosu dveh enakovrednih partnerjev. Toliko bolj, ker je gostiteljica usekakor Madžarska, gostje pa Američani.

Sprva je bilo govora, da bodo potrebovali le eno bazo, in sicer na območju bivšega ruskega vojaškega letališča v Taszáru. Prav smešno je bilo videti, ko je prispelo prvo orjaško letalo v ta kraj, kako so ameriški vojaki ponosno korakali proti kameram, kot kakšni body-builderji, medtem ko so njihove "orang" nahrbtnike nesli za njimi madžarski fantiči v osemnajstem letu - dva madžarska vojaka sta bila komaj kos enemu ameriškega nahrbtniku!

Nekaj dni zatem so madžarski mediji - kot samoumevno dejstvo - poročali, da tokrat ameriški vojaški mastodonti niso pristali v Taszáru, kot je bilo zmenjeno (?), ampak kar v Budimpešti. Nihče niti uprašal ni, kako je to mogoče, saj se tega niso dogovorili.

Sledile so izjave, da bi pravzaprav rabili še neko drugo letališče. Prav te dni so "zasedli" novo območje v okolici Pečuja.

Bill Clinton se je pojavil v Taszáru tako, da ga je za silo sprejel nek madžarski častnik. Nikjer v bližini kakega šefa madžarske drža-

ve ali ministrskega predsednika. Ubogim nihče ni povedal, da se v njihovi suvereni državi spreha šef edine svetovne super-sile, in nestrpno čaka nanje, ker je pač hudičev mraz v tej kratki usnjeni jakni. Ježešmarija! Kako je bil luškan naš Arpi bači v svojem kratkem džekiju iz časov, ko si je še kot prevajalec služil kruh! Verjeli ali ne, o tem, da najvišji madžarski voditelji ne bi hodili okrog Clintona s kakimi kravatami, jih je obvestila CIA, ali kdo že take reči počenja. Zunanji minister Kovács je na primer na neki tržnici v Budimpešti ravno kupoval čebulo ali nekaj takega, ko je dobil sporočilo, da mu Veliki Saksofonist pošilja mrzle pozdrave iz Taszáru, in da je tudi on dobrodošel. Ja, in kar je najpomembnejše: nika metuljčka in ostale robe! Šef madžarske diplomacije pa se je tako razveselil, češ poglejte me, potem lahko grem kar naravnost s te tržnice, ker itak nimam kravate! (Če mislite, da se hecam, se krepko motite. To vemo od samega ministra.)

Koliko lepega use smo že slišali o ameriški super-tehnik. (Samo spomnite se, kako skromno je poročala CNN po prvem napadu Američanov v Zaluski vojni, da so uničili kar tričetrt Sadamove vojne opreme, umes pa so zbombardirali le nekaj gumijastih tankov.) No, neki dan je krožil nad Taszárem su-

per helikopter, ki mu ni uspelo pristati na tem velikem letališču, ker da je bila megla, zato je zavil proti mestu Kaposvár. Tam se je obrnil, pa ajde spet v Taszár. Pilot je rotlil one na aerodromu, da mu vendarle dajo dovoljenje za pristanek. žal, še vedno ni dovolj sončno. On pa spet v Kaposvár. Ta sem-ter-tja vožnja je trajala toliko časa, da je orjaškemu kačjemu pastirju zmanjkalo goriva, in je kar padel na rit v urtu neke družinske hiše. Ko so domačini pilotu ponujali kruh z mastjo in čebulo, je ta pomislil: no, njihova čebula sicer grozno smrdi, ampak Madžari useeno niso ljudožerci, kot so nam doma d'jali.

Ko so s svojimi gromozanskimi tovornjaki prihajali proti Szombathelyu in so pri Vépu v rahlem ovinku padli v prvi jarek, so jih rešili madžarski vojaki. Lepo so jih odpeljali v svojo super tajno vojašnico, ker pod takim stresom pa res ne morejo naprej proti Taszáru. Ko so si v bifeju ogledovali celo plejado čokolad, so se odločili brez izjeme samo za Milinko čokolado, češ nikoli se ne ve, kaj tile barbarski Madžari dajejo v svoje čokolade. Kot smo pozneje zvedeli, jenkiji niso prišli v Szombathely samo zaradi tiste "nesreče" (eno kolo napol v jarku), ampak so že več dni naprej imeli rezervirano (ta boljši oficirji prenočišča v hotelu

Claudius! (V dogovoru sploh ni bilo govora o Szombathelyu.)

Najmanj tako so mi všeč, kakor Arpi bači v svoji protokolarni jakni iz 60-ih let, strahovite borke z one strani luže, ki so prinesle s sabo tudi svoje medote, ki jih imajo pri nogah na svojih tabornih posteljah. Da punčke lažje zaspijo brez svojih mamic.

Crnski GI v jarku pri Vépu pa je imel srečo, da tisti jarček ni bil prav v vasi Vép, kjer živi največ Romov na enem kupu v naši županiji. Ko bi ga le-ti zagledali, kako si je ob usej topli opremi zvezal okoli zimske kape - kot kakšno ruto - velik debel pulover, bi ga prav gotovo nagnali, da jim njihovi sorodnik dela sramoto. Niti ni sigurno, da je temperatura pod ničlo, tu pa je to zmrznjeno strašilo, da se ga izogibajo use urane ob poljih. Madžarski Romi se bojijo le mrličev. Ampak mrtvih se bojijo kot hudič križa. Torej boljše, če ne grejo s črncem v Bosno, kjer kar naprej odkrivajo nove in nove množične grobove.

Teh naj nas bo strah tudi tu v Prekodonavju! Ne ameriških "osvajalcev", ki si želijo čimprej domov, ker je v teh krajih sam hudič doma. Hudiči pa se ne klanjajo.

Sicer pa I♥GI-ke (tiste z medoti).

Francek Mukič

Državni sekretar dr. Peter Vencelj s predstavniki porabskih Slovencev in prekmurskih Madžarov

PORABSKI SLOVENSKI RADIO SE KORAK ZA KORAKOM Približuje Resničnosti

Ena izmed poudarjenih novosti ob podpisu Sporazuma o zagotavljanju posebnih pravic slovenske narodne manjšine v Republiki Madžarski in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji konec leta 1992 v Ljubljani je bila, da bodo spremljali njegovo uresničevanje in da bosta v mešanih meddržavnih komisijah zastopani tudi manjšini. Prva skupna seja je bila lansko leto v Ljubljani, druga pa bo predvidoma marca v Budimpešti.

Na nedavnem pogovoru v Lendavi so uresničevanje Sporazuma skupaj z državnim sekretarjem za Slovene po svetu in manjšine dr. Petrom Venceljem oce-

nili predstavniki prekmurskih Madžarov, predsednik Zveze Slovencev Jože Himčok pa je opozoril na najpomembnejše naloge med porabskimi Slovenci.

Slovenske radijske oddaje sodijo na prvo mesto. Zdaj gre za to, da bi čimprej dobili frakvenco, za tem ali še prej pa bi usposobljali sodelavce in poskrbeli za prostore in opremo. Projekt je zahteven, pri njegovem uresničevanju pa Zveza Slovencev pričakuje konkretno pomoč iz RTV Slovenije.

Državni sekretar dr. Peter Vencelj je v Lendavi tudi poudaril, da mora RTV Slovenija čimprej odpreti dopisniško mesto za mad-

žarsko zamejstvo. Dejal je: "Stališče urada (za narodnosti) in mene kot predstojnika je, da s tem, ko ni dopisnika, slabimo položaj slovenske manjšine v Porabju. O vrnitvi dopisništva se bom pogovarjal z vodstvom RTV Slovenija."

Obe manjšini si prizadevata tudi za nove mejne prehode. Porabski Slovenci predlagajo prehod na Verici in prekategorizacijo gornjeseniškega meddržavnega v mednarodni mejni prehod. Porabski Slovenci bodo na seji v Budimpešti ponudili konkretno materialno pomoč pri odpiranju prehoda, kajti že nekaj časa morajo poslušati pojašnila, da prehoda (še) ni,

ker država nima zanj denarja.

Med relativno nove sodi tudi porabska pobuda, da bi v Monoštru odprli slovenski konzulat. Na pogovoru so menili, da bi na začetku imeli nemara konzulame dneve ali častnega konzula, kasneje pa bi odprli stalni konzulat.

Stara tema pa je vse, kar se tiče slovenskega bogoslužja in ostalih cerkvenih obredov v slovenskem jeziku med porabskimi Slovenci. Ker so problemi znani, so se dogovorili, da bo slovenska stran pripravila razgovor na mariborski škofiji, čimprej pa bi se

kazalo oziroma bi se bilo nujno pogovoriti tudi v Sombotelu. Po tem, ko je mladi porabski Slovenec, študent na ljubljanski Teološki fakulteti odšel na študij v Rim, je za porabske vernike nedosegljiv. Zato bi se morala škofa dogovoriti za ureditev slovenskega bogoslužja v Porabju, na pomanjkljivosti pa so opozorili tudi prekmurski Madžari.

Na seji v Budimpešti pa se bodo pogovarjali tudi o drugih področjih iz narodnostnega življenja, o katerih smo pisali in še bomo v našem časniku.

eR

Inda svejta

SVETNIKI V FEBRUARI

V meseci **FEBRUARI** so takši svetniki, šteri so istoga dneva v slovenskom, vogrskom, rimskokatoliškom i protestanskem kalendari, pa je pri nas v Porabji tō poznamo:

dūševnoga pastera tō. Rimski cesar je tistoga časa preganjo kristjane, zato se je sv. Balaž mogo skriti v barlog. Tá so ojdli počivat zverine tō. Sv. Balaž je ozdravo, gda so ranjeni bili, uni so ga pa

njegov den blagoslavljajo gutē.

16. februar: DJULA (Julijana, Julianna) - devica, mantrnica, mrla je leta 304. Stariške so go steli omauziti z bogatim pojgom, šteri je

3. februar BALAŽ (Blaž, Balázs) - sv. Balaž je būu pūšpek, šteri je mrau kak mantnik kauli leta 316. Naraudo se na Armenskom (Örményország), gde je najprva būu padar. Lūstvi je nej samo tejlo vračo, liki dūšo tō, zato so ga vōdabrali za svojoga

branili, gda so ga casarovi slūžbenicke steli odpelati. Gda so sodacke prišli po njega, ž njimi je odišo k casari Agricola. Po pauti je dostali lūdi ozdravo. Eno dejte tō, štero dejte se je skor zadavilo od ribine čonte. Na tau se spominajo, gda v cerkvi na

būu pogan. Sv. Julijana se nej stejla ž njim oženiti, ka se nej sto okrstiti. Zato go je dau mantrati, za vlase gorobesiti, z vraučī svincom (ólom) dojpoladjati pa glavau vkraj vsekati.

Marija Kozar

*Slovenska manjšinska samouprava
Monošter-Slovenska ves vas vabi na*

*Szentgotthárd-Rábatótfalu Szlovén
Kisebbségi Önkormányzata
tisztelettel meghívja
önt az 1996. február 18-án tartandó*

BOROVO GOSTŪVANJE,

*ki bo 18. februarja
(na fašensko nedeljo).*

Program:

- 10.00 Odhod izpred nogometnega igrišča v Monoštru
- 11.00 Zdavanje pred gostilno Tromejnik
- 12.00 Odhod proti Slovenski vesi
- 14.00 Licitacija bora
- 18.00 Veselica v gostilni in v kulturnem domu

RÖNKHÚZÁSRA.

Program:

- 10.00 Indulás a szentgotthárdi labdarúgó-pálya elöl
- 11.00 Esküvői ceremónia a Hármashatár étterem előtt
- 12.00 Indulás Rábatótfaluba
- 14.00 A rönk árverezése
- 18.00 Bál az Italtoltban és a Kultúrházban

Pismo iz Sobote

ZIMSKI BETEGI

Ta zima, ka nan je tou leto prnesla telko snega, nan je natrousila ške več betega. Gripe (influence) je telko bilou, ka so človeka, steri je toga betega nej emo, nekak čudno gledjali:

-S ten človekon pa je rejsan neka naroube!

Dapa, tisti tō, ka so gripe nej fasali, so bar en teden z rdejčin pa mokrin nouson kouli ojdli. Na, te so tej betegi nekak mijnoli, mlajši so pá v šoulo dale ojdili, starejši pa v slūžbe. Kakti, zdaj de vse tak, kak mora biti. Te je pa naidnouk na tej premnougi snej spadno ledeni dež in za vsakšín kiklon je gratala kakša čujskanca. že pá smo betežni gratali. Trle so se roke, pokale noge, vōtrli zobje. V špitali so nej folgali gips fkūper mejšati pa lidi vrejdi jemati. Cejle šoule so plantale, v slūžbjab so se betali, steri se je bole fkūper spotro.

Moja tašča Regina, trno čedna ženska, je nigdar nej betežna bila. Gda smo mi vsi fkūper doma kašlali, si mejrili vročino, brijsali nouse in pili najbolje vroeče čaje, te je una gučala:

-Zato ste betežni, ka ne vejte zdravo živetī. Morate gesti dosta vitaminov, se dosta gibati po friškon zraki, pa vas nikšén beteg nede pošnofo.

Te se je una šla gijbat po friškon zraki. V tiston najvejšon lejdi, ka nede betežna. Za pou vōre je pozvouno na dveri sousid in pravo, naj prijden po mojo taščo Regino, trno čedno žensko, stera pri njih na divani leži s spotrejtō nogou. Sou san po njou in jo odpelo v špital. Tan je čakalo že edno petdeset lidi, ka njín zagipsajo spotrejte noge pa roke.

Za ošen vōr san jo domou prpelo. Tan v iži smo njoj napravili postelo, ka je leko cejli čas TV gledala in ka smo njoj leko dvorili, kakoli si je zaželejla. Moja tašča Regina, trno čedna ženska, je zdaj te bila betežna prvič v svojon življenji in moran prajti, fejš se njoj je vidlo tou, ka je leko "betežna".

Vsi domači smo skakali kak zavci, samo če se je na posteli malo obrnoula. Dvorili smo njoj, kak če bi tan v iži ležo kakši kral. Moran prajti, ka je prve dnejevje ške nekak vse fkūper šlo. Ali, tan na pejti, šesti, sedmi den smo bili že tak zmantrani in sneni, ka smo pomali vsi gratali betežni. Tak nas je betežno napravila ena spotrejtā nouga moje taščē Regine, trno čedne ženske.

Zdaj rejsan ške ne ven, če de ške tadale živejla tak zdravo, kak do toga mau. Edno pa znan gvūšno, kak njoj gips doj z noge zemejo, mo vsi doma zdravi gratali.

MIKI

**Spremljajte televizijsko
oddajo**

SLOVENSKI UTRINKI

**vsako drugo soboto ob 8.15 na
2. programu mađžarske televizije**

**Naslednja oddaja bo
10. februarja 1996**

OD SLOVENIJE...

Koalicija razpadla

Trojna koalicija: LDS (Liberalna demokracija Slovenije), SKD (Slovenski krščanski demokrati), ZLSD (Združena lista socialnih demokratov) je manj kot po treh letih razpadla. Združena lista je namreč izstopila iz vladne koalicije. Ministrica za družino, delo in socialne zadeve Rina Klinar in ministrica za znanost in tehnologijo ter kulturo, dr. Rado Bohinc in Sergij Pelhan, so premierju sporočili svoj odstop, potem ko je on odstavil četrtega, ministrica za gospodarske dejavnosti dr. Maksa Tajnikarja. Zaradi izstopa ZLSD ni pričakovati vladne krize, saj so do volite novembra 1996 sprejeti vsi bistveni dokumenti za delovanje države.

Jezni upokojenci

ZLSD se ni jezila le zaradi odstavitve dr. Maksa Tajnikarja, ampak tudi odločitve, ki je bila sprejeta v parlamentu. ZLSD, opozicija in upokojenci se niso strinjali, da bi pri pokojnikih ukiniteli poročila za nazaj. S 46 glasovi proti 26 je bil sprejet predlog, da bodo pokojnine usklajevali s povprečnimi plačami v minulem letu, povečane bodo za rast življenjskih stroškov in brez morebitnega zmanjševanja. To bo upokojence v povprečju stalo tretjino mesečne pokojnine v enem letu, državni blagajni pa bo prineslo od 7 do 11 milijard tolarjev prihrankov.

Vacaroiu v Sloveniji

Na obisku v Sloveniji se je mudil predsednik romunske vlade Nicolae Vacaroiu. S svojim gostiteljem, slovenskim premijerjem dr. Janezom Drnovškom, sta ugotovila, da nista zadovoljna z gospodarskimi stiki med državama, saj je medsebojna menjava še vedno premajhna. Ta se je lani povečala za dobri tretjini, vseeno pa je komaj pressegla 50 milijonov dolarjev.

ODGOVOR NA ČLANEK F. MUKIČA V PORABJU

V 1. januarski številki časopisa Porabje je Franccek Mukič (F.M.) objavil obširen članek o mojem Madžarsko-slovenskem in Slovensko-madžarskem slovarju (izšel je 18. oktobra 1995 pri Cankarjevi založbi v Ljubljani) z naslovom "Tudi slovaropisje ni mačji kašelj".

Domnevam, da je "navdih" za svoje pisanje delno dobil iz zlonamernega članka Jožeta Hradila (J.H.) "Krhki mostovi do Madžarske in nazaj", objavljenega v Književnih listih časopisa Delo lani decembra, delno pa morda iz "slovaropisne škodoželjnosti", saj se tudi sam ukvarja s sestavljanjem dvojezičnega frazeološkega slovarja. Zlonamernost in podtikanje v pisanju J.H. (omenjam ga zato, ker se nanj sklicuje tudi F.M.) je verjetno povezano z njegovim Slovensko-madžarskim slovarjem, ki ga namerava izdati pri DZS (toda o tem obširneje kje druge). Tako v članku F.M. kot J.H. me je presenetil njun odbijajoč in zavračajoč pristop pa tudi določene nedoslednosti in nenatančnost glede vrednotenja pomenskih ustreznosti v izhodiščnem in ciljnem jeziku mojega slovarja.

Najprej pa bi želela pojasniti nekatere okoliščine, ki so me pripravile do tega, da sem se lotila tako zahtevnega in obsežnega dela kot je sestavljanje Madžarsko-slovenskega oz. Slovensko-madžarskega slovarja, čeprav bi glede nastajanja moral biti na prvem mestu Slovensko-madžarski slovar. Na področju slovensko-madžarskega slovaropisja je obstajala dolgoletna vrzel, saj do izdaje tolikokrat objavljenega slovensko-madžarske verzije Hradilovega Madžarsko-slovenskega slovarja (DZS, Tankönyvkiadó, 1982) ni prišlo vse do danes. S svojim slovarjem sem želela odpraviti jezikovni in s tem kulturni primanjkljaj med sosednjima narodoma, ki imata manjšini na obeh straneh meje. Pri sestavljanju besedišča sem izhajala tudi iz pragmatičnih in pedagoških ciljev, saj je na slovensko-madžarskem dvojezičnem območju nujno potreben tak slovar (češalje tesnejši stiki med obema narodoma na gospodarskem, kulturnem, političnem pod-

ročju), hkrati pa je omejen dvojezični slovar lahko koristen pripomoček pri jezikovni vzgoji tako v dvojezičnih šolah kakor tudi v porabskih slovenskih narodnostnih šolah, kjer sta slovenski in madžarski jezik materni (prvi) oz. nematerni (drugi) jezik učencev. Zato je izbor besedišča povezan s tema vidikoma in temelji na načelu pogostnosti rabe na omenjenem območju. Citiram: "V slovar je zajeto besedišče slovenskega jezika in ovrednoteno s stališča njegove knjižne norme; zlasti je upoštevano tisto, ki je na slovensko-madžarskem dvojezičnem območju najbolj v rabi." (Navodila za uporabo slovarja, Slovensko-madžarski del, str. 603.) Torej pri izbiri besedišča nisem izhajala iz tolikokrat očitane načela "modernosti" v smislu upoštevanja vseh t.i. "najsodobnejših/modnih besed" (kot jih npr. navaja F.M. za področje računalništva oz. J.H. za najnovejšo politično izražanje). Oznako "moderni" slovar je dodala urednica Cankarjeve založbe, ko so Madžarsko-slovenski, Slovensko-madžarski slovar uvrstili v serijo Moderni slovarji. Po zasnovi sta oba dela slovarja v skladu s spoznanji sodobne slovenske in madžarske leksikologije, saj sem pri sestavljanju izhajala iz Slovarja slovenskega knjižnega jezika (SAZU, DZS, Ljubljana 1970-91) in iz Madžarskega razlagalnega slovarja (Magyar Ertelmező Szótár, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1982). Naj navedem samo glavne principe: poimenovanja, sprejeta v slovar, so tudi eksplicitno ovrednotena (s posebnimi oznakami; na žalost so pri nekaterih ustreznih izostali kvalifikatorji, kar je verjetno povezano tudi z obračanjem Slovensko-madžarskega slovarja v Madžarsko-slovenskega, ker je bil slovenski del prvotno napisan v sistemu tex) s stališča knjižnojezikovne norme; slovnici podatki so v skladu v širšo sodobno jezikoslovno teorijo, tako navajanje besednih vrst, pregibnih vzorcev in drugih slovnicih kategorij in naglasni podatki. Toliko o modernosti/nemodernosti omenjenega slovarja.

Prvotno sem nameravala sestaviti samo Slovensko-madžarski slovar, ki je na področju slovensko-madžarskega slovaropisja predstavljal največji primanjkljaj. Rokopis slovarja so računalnikarji zapisali v programu tex in tako pripravljen slovar sem ponudila CZ, s priloženim lektorskim mnenjem lektorjev madžarskega besedišča (dr. Karel Gadányi, dr. Miklós Guttman) ter s Prilogo k prošnjemu založniku, ki jo je na mojo prošnjo napisala prof. dr. Ada Vidovič Muha na osnovi vzorčnega primerka iz slovarja (nekaj strani). V izdaji slovarja je pomotoma navedena za recenentko slovenskega besedišča, kar seveda ne drži. Za to napako in netočnost sem se ji javno opravičila v Delu (26. jan. 1996).

CZ je bila mnenja, da bi bilo potrebno narediti tudi madžarsko-slovensko verzijo; tako so v založbi slovensko-madžarski del obrnili, le-ta pa je imel v izpisni verziji veliko napak pri označitvi madžarskih samoglasnikov in pri deljenju besed. Besedišče obrnjene slovarja mi je uspelo z velikimi težavami urediti/razvrstiti, na kar ga je madžarski lektor lektoriral. CZ se sprva ni mogla odločiti, ali bosta slovarja izšla v eni knjigi ali v dveh knjigah. Gesla v obeh slovarjih v izvorni verziji niso bila grupirana, toda na željo založbe je bilo treba opraviti še grupiranje gesel v obeh slovarjih, saj se je založba odločila, da bo slovar izšel v eni knjigi. Grupiranje slovenskih gesel je prevzela urednica slovarja (zaradi časovne stiske), grupiranje madžarskih gesel sem opravila sama, madžarski lektor pa je še enkrat pregledal madžarsko besedišče. Izpisno verzijo s popravki sem oddala urednici. Na žalost slovarja pred izidom nisem dobila v končni pregled, tako nisem imela možnosti videti, kako je bilo opravljeno grupiranje slovenskih gesel in kako/ali so računalnikarji vnesli lektorske popravke. Sele po izidu slovarja sem ugotovila, da je v Slovensko-madžarskem delu precej pravopisnih napak v madžarskem besedišču (delitev, zapisovanje samoglasnikov) in dvojnih soglasnikov), prav tako pa je najti napake pri na-

glasnih podatkih slovenskih besed in samovoljne redaktorske posege pri zapisovanju pregibnih vzorcev (pri glagolih s pripomočnimi/-eva-), čeprav mi je urednica zagotovila, da bodo ta del še dodatno pregledali in opravili potrebne korekture.

Morda še besedo ali dve o prvotnem "škandaloznem" imenu slovarja. O izidu MADŽARSKO-SLOVENSKEGA SLOVARJA, MAGYAR-SZLOVEN SZÓTAR (tako piše na platnici) me je obvestila novinarka MMR (Pomurskega madžarskega radia), prav tako o "šokantnem" prilastku divatos "modernem", ki je dodan k madžarskemu naslovu slovarja. Ne samo da me založba ni obvestila o izidu slovarja, ki ga od izročitve izpisne verzije Madžarsko-slovenskega dela nisem dobila več v pregled, ampak si je urednica dovolila samovoljno podati madžarsko ustreznico slovenskega gesla moderen, ki bi se v tem primeru morala glasiti korszerű ali modern. Na mojo zahtevo so potem zaustavili prodajo in neustrezni prilastek spremenili v modern. Na ostale napake v slovarju nisem mogla opozoriti, saj slovarja takrat še nisem imela v rokah (poslali so mi ga šele 14 dni po začetku redne prodaje). Kljub moji zahtevi urednica ni obvestila javnosti o tej napaki, za katero gotovo ne morem prevzeti odgovornosti. Tako me je nehoti izpostavila nepotrebnemu kritiziranju, čeprav sem v intervjuju za TV in radio opozorila na to, da gre za redaktorsko napako, morda ne edino.

Na pripombe F.M. v njegovem članku v Porabju v zvezi s slovarpisnimi vprašanji, ki spadajo v sklop primerjave pomenov madžarskih in slovenskih besed, bi bilo morda bolj smiselno odgovoriti v kakem strokovnem časopisu, pa bi vendarle želela povedati naslednje: v slovarpisni in pomenoslovni literaturi obstaja več pojmovanj o možnosti postavitve ekvivalentnega razmerja med pomeni besed izhodiščnega in ciljnega jezika. Ta pojmovanja se gibljejo med možnostmi nepopolnega, delnega in popolnega prekrivanja besednih pomenov. Pomeni izhodiščne besede

so lahko podani z ustreznico ciljnega jezika ali z metajezikovno razlago. Glavni viri pri sestavljanju dvojezičnih slovarjev so prav gotovo enojezični slovarji izhodiščnega in ciljnega jezika, ki prav tako uporabljajo metajezikovno razlago. Število dejansko podanih razlag oz. ustreznic v dvojezičnih slovarjih pa je določeno z obsegom slovarja. Te principe sem upoštevala pri določanju pomenskih ustreznic, hkrati pa sem njihovo natančnost in ustreznost preverila še v drugih dvojezičnih slovarjih, v katerih je ciljni oz. izhodiščni jezik madžarski ali slovenski jezik,

datno pa sem se o pomenskih odtenkih posvetovala tudi s hungaristi in slovenisti.

Morda bi še na kratko odgovorila na očitek glede ustreznosti pojmovanja glagolskega vida v slovenskem jeziku in aspektualnosti v madžarskem jeziku. Na osnovi dolgotrajnega kontrastivnega proučevanja slovenskega in madžarskega jezikovnega sistema trdim, da ni mogoče razmerja med tema kategorijama tako enoumno definirati, kot to navaja F.M. Madžarski glagolski aspekt in aspektualnost sta mnogo bližje pojmu, ki ga nemška strokovna litera-

tura imenuje "Aktionsart". Nadaljnje razpravljanje o tem bi morda spadalo v kako strokovno revijo.

Za zaključek pa morda še to! Morda bi kazalo kdaj kaj pikrega reči tudi na račun slovarjev avtorjev omenjenih člankov, vendar je to vprašanje značaja in poklicne etike. Ne mislim, da bi bilo treba pritrjevati napakam, ampak je včasih potrebno potrditi tudi pozitivne lastnosti kakega dela in dejanja. V sestavljanje slovarja sem vložila veliko truda in strokovnega znanja, zavedala sem se tudi odgovornosti do stroke in uporabnikov. Želela sem sestaviti slovar, ki bi ga

lahko koristno uporabljali vsi tisti, ki so poklicno ali kakor koli drugače povezani z rabo slovenskega oz. madžarskega jezika. Upam, da sem svoj namen vsaj delno dosegla, kar dokazujejo tudi pisma uporabnikov mojega slovarja. Zavedam se, da je zelo težko sestaviti kakršenkoli slovar, ki bi bil povsem brez napak. Za pretežni del napak iz omenjenih vzrokov ne morem prevzeti odgovornosti, vendar jih bom poskušala čimprej popraviti. Vsako konstruktivno kritiko in dobronamerno pripombo pa bom z veseljem upoštevala.

Elizabeta Bernjak

... DO MADŽARSKE

Horn v Italijo

Gyula Horn, predsednik vlade, bo 14. in 15. februarja obiskal Italijo, kjer ga bo sprejel predsednik Italije Luigi Scalfaro. Sestal se bo tudi s premierjem Lamberto Dinijem. Tema pogovorov bo Evropska unija, kateri trenutno predseduje Italija. Madžarsko zunanje ministrstvo je obvestilo javnost, da bo sprejel madžarskega predsednika tudi papež Janez Pavel II.

Gripa

V zadnjih šestih tednih je obolelo na Madžarskem zaradi gripe skoraj 340 tisoč ljudi, umrlo jih je 93. V zadnjem tednu januarja se je število bolnikov sicer zmanjšalo za 10 odstotkov, toda kljub temu se je okužilo s to virozo v enem tednu več kot 72 tisoč ljudi. Najbolj ogrožena je zahodna Madžarska, Železna županija ter županiji Győr-Sopron in Komárom.

Dražja loterija

Agencija za igre na srečo je podražila obračun za loterijo in Toto približno za 20 odstotkov. Po njihovi razlagi s to podražitvijo - ki bo veljala od 26. januarja - le sledijo inflaciji, ne dohitijo pa je.

"Metek v čelo"

16. februarja bo v Sakalovcih gostovala gledališka skupina Kluba prekmurskih študentov z narečno komedijo "Metek v čelo".

Možnosti študija v Sloveniji

Obvestilo Ministrstva za kulturo in šolstvo o možnostih študija v Sloveniji bomo objavili v naslednji številki Porabje. Do takrat dobite informacije v našem uredništvu.

Na tisoče madžarskih pravopisnih napak, na stotine pomensko neustreznih izrazov in besednih zvez ter gore takih "madžarskih" besed, ki ne obstajajo v nobenem madžarskem razlagalnem slovarju, so, žal, še vedno v modernem Madžarsko-slovenskem in Slovensko-madžarskem slovarju, ki ga je sestavila Elizabeta Bernjak. Kljub vsem jalovim izgovorom (kaj pa uporabnika briga, kaj so imeli med sabo E.B., Cankarjeva založba ter recenzenti). Kljub vsej eksplisitnosti, ekvivalentnosti, aspektualnosti, kontrastivnosti in podobnim visokotelečim kvaziučencem, ki jih avtorica tako rada uporablja.

Ob vseh teh pomembnih stvarih je še neka malenkost: tisti, ki se loti sestavljanja madžarsko-slovenskega in slovensko-madžarskega srednjega slovarja, mora znati tudi -madžarsko, ne samo nemško (Aktionsart) - Sicer bo stvar zanj španska vas. (V madžarščini izrazu "španska" - brez vsakršnih metajezikovnosti - ustreza enostavno pridevnik "kitajski" - ez kínaiul van neki.)

Franček Mukič

DOBRO JE BILAU POSLŪŠATI

Steri se za porabski slovenski jezik kaj trudimo, najbolje tau držimo potrebno, naj bi leko zdržali našo narečje, porabski dialekt. S tejm vred smo nej prauto tomí, da bi se naša deca knjižno slovensčino včila. Najbole pa zatok, ka če stoj zna naš dialekt gučati, se ležejšje navči knjižno slovensčino, liki tisti, steri ne zna po našem.

Dosta guča je od toga tū, da prej naša mladina več ne zna slovenski jezik. Dapa tūj pa tam itak smo leko veseli, gda čūjemo nistarne lepau gučati po našem.

27. januarja je televizijska oddaja "Slovenski utrinki" spoj lepo reportažo pokazala, stera svedoči, da od Monoštra do Gorenjoga Senika eške mladi lūdje tū lepau znajo naš jezik. Čūli smo Varašance gučati slovenski ranč tak kak seniške mlade lūdi. V tauj reportaži je najlepše tau bilau - kak sam že prajla - da so mladi lūdje pokazali, ka je naš jezik eške nej cejlak nanikoj prišo.

Tau je tū spoj dobro bilau videti, da so slovenski delavci navzauči v vsakšoj nauvoj varaškoj fabriki. Največ si je že pred tejm najšlo nauvo delo, gda so vidli, ka stare fabrike nanikoj pridejo. Nistarni so eške svoje maštrije popūstili pa delajo kaj drugo, liki ne dajo se, neškejo brez dela biti. Tau pa zatok v Varaša že približno 100 lejt znajo, da je slovenski delavec dober delavec.

Tau je tū trnok dobro bilau čūti, da je edna ženska tak vadlūvala, ka je njej pri njenoj deli spoj potrebno znati slovenski. Dela v Varaša na plača. Dosta kūpcov pride iz Slovenije. Njau že dobro poznajo, tam se vsigard stavijo, kūpijejo pri njej. Ona njim pa pomaga indrik tū kūpūvati. Etak se pa stavijo pri njej, gda pridejo pa gda odidejo tū. Te se pa zdaj itak tak vidi, da je slovenski jezik nej tak zamanjski, kak tau nistarni krčijo, pa ga doj gledajo. Potrebjen je té jezik tak v fabrikaj, kak povejmo, v bautaj, po krčmaj pa eške na pauti tū.

Dobro bi bilau nistarnim se gorpřebūditi, pa napamet vzeti, da so meje oprejte, da lūdje odijo nasmaj. Našoj televiziji pa samo telko, da vse več takši reportaž naj napravijo.

I. Barber

Ada Vidovič-Muha

Iz prispevka F. Mukiča *Tudi slovaropisje ni mačji kašelj*, Porabje, 11. 1. 1996, sem izvedela, da sem "recenzentka za slovensko besedišče" v "Madžarsko-slovenskem/Slovensko-madžarskem" slovarju Elizabete Bernjak. Izjavljam, da recenzije "slovenskega besedišča" nisem nikoli opravila, tudi slovarja doslej še nisem imela v rokah, zato prosim, da me ne glede na njegovo kakovost v tako pomembni funkciji, kot je recenzijska, ne omenjate.

PORABSKA KRONIKA

November 1. 1995 ROJSTVA

Gornji Senik: Adam Čuk (oče: Laslo Čuk, mati: Agneš Grebenar)

Stevanovci: Robert Grebenar (oče: Laslo Grebenar, mati: Judit Dončič)

Sakalovci: Jožef Gašpar (oče: Jožef Gašpar, mati: Ildiko Repnjak), Julija Šömenek (oče: Vilmoš Šömenek, mati: Eva Dežó)

POROKE

Gornji Senik: Laslo Lazar in Žuža Zavec

UMRLI:

Stevanovci: Krajczár Ferencné, roj. Marija Holec

December 1. 1995

ROJSTVA

Gornji Senik: Peter Balog (mami: Ana Bajzek-Balog)

Sakalovci: Krištof Varga (oče: Zoltán Tibor Varga, mati: Eržebet Serfec), Helena Haán (oče: Andraš Haán, mati: Marija Krajcar)

UMRLI

Stevanovci: Karoly Horvat

Andovci: Imre Grebenar

Sakalovci: Merkli Józsefné, roj. Paula Šömedič (pd. Ertani Tini)

Slovenska ves: Donczecz Józsefné (pd. Erišini Medj)

Dolnji Senik: Ferenc Rackner

Januar 1. 1996

ROJSTVA

Gornji Senik: Anita Krajcar (oče: Jožef Krajcar, mati: Violeta Monek), Marta Ropoš (oče: Tamaš Ropoš, mati: Eržebet Lazar), Patricija Kúzmíč (mami: Ildikó Kúzmíč)

Sakalovci: Deneš Merkli (oče: Ferenc Merkli, mati: Marija Kozar)

Slovenska ves: Dorina Domjan (oče: Zoltan Domjan, mati: Beata Kukoth)

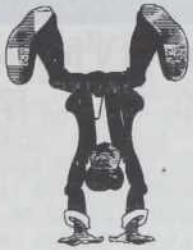
UMRLI

Gornji Senik: Jožef Ropoš (pd. Lúćivini Djauži), Ištvan Šerfec (pd. Marčinkin Pišta)

Stevanovci: Holecz Sándorné roj. Eržebet Pinter

Slovenska ves: Ištvan Pavlić (pd. Gracuštji Pišti), Strini Józsefné

Jajjaa?!

Vej pa don nej?!

Prva dama, kak krispan. Hillary, Clintonova žena, zdaj ka je mogla pred parlamentarno biroviyo, se je tak gornaradnala, kak če bi v lejs ušla drva sejkat. (Istina, ka je Diana svoj hirejnji interju na BBC-ni tō v takšom gvanti dala, kak če bi boga molit ušla k mrtveci.) No, babe tau fejst znajo, gda se kak trbej vkūper napelati.

Depa Merikanarge praviyo, ka se Hillary včasik zato čudno zrikta. Gda so bili božični svetki, te je takši zlati lanc mejla na šinjeki, šteri se je tak blisketo, kak električne svejče na krispani. - V Porabji tak pravimo, če stoj brez reda kaj nasē slūča, ka prej tak vōgleda, kak kakši krispan.

V kōmi zanosila. Ena ženska v Meriki v eni špitalaj že 10 lejt v kōmi leži, nika ne vej zase. Zdaj pa te gnauk samo napamet vzemejo, ka ji črvau raste. Najprva so mislila, ka se je napinila od kaj, te so pa gorprišli, ka je noseča. Mislijo, ka je en mladi moški tau naredo, šteri tam v bolnici pomaga betežnikom, šteri je

gnauk že būu osaudjeni, ka je ženske seksualno nej pri meri njau. Žlata je tak skončala, ka prej naj dejte vseeno pride na svejt. - Ka vse ne pride na svejt?!

Kriminalni mlajši. Dva pojbiča v Chicagoni - eden star 10 lejt, drugi 11 - sta se vkūper spadašivala z dvōma bratoma. Mlajši (Eric) je būu pet lejt star, starejši (Derrick) osem. Tevadva sta tagor ščalivala na 14. štuk ene strašno viske iže. Tam sta te najmenjšoga nanjē djemala, naj jim dē, pa nin vkradne cukar. Mali Eric je nej sto titi, zato sta ga dvakrat tavō na okno povejsila. Drugo paut ga je brat Derrick sto nutri potegniti, eden od gaunarov pa ga je tak fejst po rokej

vužgo, ka je Derrick pūsto brata, Eric pa je leto tadoj po lufti, pa je nakli smrt strpo. Brat je začno po stubaj tadoj leteti kak nauri. - Siro-mak je mūslo, ka kapa če brata eške v lufti leko zgrabī. - ???!!!

Vrejmeni se tō mejša. V Astriji, gde vsigder majo na plaminaj večmejrski snejg, so tau zimo mogli dojpovōdati svetovno prvenstvo v skijanji, ka je nej bilau snega. Vidili smo, ka vse sta velki snejg pa povauden naredila v Meriki. V varaši Mexico City je na nauvo leto snejg ūšo, tū so že dvajsti lejt nej vidli snega. Za njinoga toploga vremena volo eni matūrke v zimi iz drūgi rosagov vsigder k njim letijo.

Zdaj, ka je tē snejg dojspadno, je zginilo najmenje 20 milijonov takši matūrōv. - Zdaj več rejsan samo žabe morejo prileteti z neba?!

Miljonara zeblo. Strašno bogati merikanski človek (John Du Pont) je dojstrejlo svojoga najbaukšoga padaša, olimpijskoga prvaka (bajnok) Schultza. Natau se je nutri zapro v svojo palačo, pa miličnikom nej goropro. Ovi so ma pa vōzakapčili kurdjenjē. Graubo ga je začnilo zebsti, zato se je nikkak probo segrejavati, pa je pozabo skrb meti na policaje zvūna, šteri so ga zgrabili. - Tomi človeki je vendrak pamet tō dojpozebla.

Fr. M.

SPITAVALI SMO...

Novine Porabje že pet lejt leko štē porabsko lūstvo. Zatau sam ziskala par lūdi pa pitala, kak so zadovolni, ka se njim vidi pa ka nej, ka štējo najraj, kak razmejo, ka drūgo bi radi vidli po tejm v novinaj.

Margit Mayer-Gašpar, učiteljica na osnovni šoli v Monoštru, je dolgo let poučevala na Gornjem Seniku.

"Jaz berem ta časopis, odkar je sploh. Nekaj časa ga nisem dobivala tukaj v Monoštru, ampak potem mi ga je prijateljica naročila in od takrat ga spet redno dobivam. Pravkar sem dobila najnovejšo številko in je nisem imela še časa prebrati, toda ponavadi celo prelistam oz. preberem. Ali je v knjižnem jeziku ali v narečju, me vse zanima, ker je to zame stik s Porabjem. Odkar delam v Monoštru, imam manj stikov s Slovenci, tako rekoč

manj hodim v slovenske kraje in v Slovenijo.

Na naši šoli ni slovenskega pouka. Rada se lotim člankov v knjižnem jeziku, če te piše Marijana ali kdor drugi od nas ali z onkraj meje. S pomočjo zahtevnih člankov lahko ohranim in razširim svoje znanje slovenščine. Zanimivi so tudi v narečju napisani članki, čeprav jih moram bolj pozorno prebirati - recimo števanovsko narečje, kajti jaz govorim seniško inačico.

Nekaj časa sem zbirala članke s sličicami z naslovom "Kaj je to", pri katerih se dobro vidi, kakšne so razlike v porabskem govoru. Všeč so mi kratke novice, iz katerih se marsikaj zve. Velikokrat je časopisa zve, kaj se dogaja, kje bo kakšna prireditve itd.

Posebno me zanima, kar se piše v zvezi s šolami pa tudi kar piše Marija Kozar o starih časih. Torej dosti zanimivega je. Vem, da je malo denarja, ampak bi bil še lepši barvni časopis. Nekajkrat so bile malo slabše slike, ampak vem, da vse ne gre tako gladko."

Irenka Puškaš iz Monoštra

"Dja je rada štejm, ranč mi je gnes prineso poštaš. Istina, ka dosta takšnoga dje, ka ne razmejm. Tau vejn tisti pišejo, steri so se vanej v Sloveniji včili slovensko. Večkrat zatok kaj takšno tū taprštem, samo če me mlajši spitavajo, ka je tau, njim ne vejm raztolmačiti.

Ka je v našoj rejči, tisto vse taprštem pa razmejm tū. Moj mauž je Vogrin, dapa vse razmej, tak ka eštja njama moram večkrat šteti ali ta prpovejdati. Tau se mi vidi, ka v vsakši novinaj nota pokažejo kakšno držino ali domanjō lūstvo.

Po našom bi več leko bilau napisano. Ne vejm, I. Barber gde djamble te vnaudje vice, ali od tjez je vōpiše. Na tejmri se dosta smejemo. Dja se rada, ka

novine leko dobim, tau je samo za asek."

Mariška Dalošvölgyi iz Monoštra

"Mena se te novine vidijo. Samo tau, ka dja težko taprštem pa vse ne razmejm. Bauge bi bilau, če bi tak bilau napisano, kak indasvejta molitvene knidje. Te so slovenstje reči z vogrstjimi litarami pisali, tak bi leža bilau šteti, dapa vejm, ka tau tak ne more.

Vejš, ka najbōla rada štem? Nika za smej. Pa dosta spoznancov je nota, takšno pomalek vse taprštem, samo ka si malo moram brodit pa te zatok vse vejm. Tak leko povejm, ka sam trno zadovolna pa trno rada, ka me na telija pošōjvajo, ka mi pošilajo novine. Na vsakši svetek mi pa eštja pošilajo knidje pa kalandar.

Trno je lepau od vsakšoga, steri s tejm dela. Rada bi večkrat nota ūšla k njim v pisarno, dapa nikam ne odim."

Kristina Boršeczký iz Monoštra

"Z novinami sam sploj zadovolna. Rada je štēm, dosta vse zvejm. Dobro je, ka smo mi Slovenci nut. Ge vsakši kejp poglednam, vse me briga. Za svetke sam skurok djaukala od radosti, ka so nam telko vse šenki poslali. Zdaj v zimi sploj dobro pride takšno, ka dosta časa mam pa vse leko prštem. Vsaško rejč ne razmejm, ka je tak po slaskom napisano, dapa tisto tū taprštem, ka te dun znam, ka vse se godi. Tak nikam ne odim, pa sam rada, ka dobim novine, vse me briga, ka je nut."

Klara Fodor

Karolina Kolmanič

PETROV MEDVEDEK

Torbice in nahrbtniki so narejeni za to, da potujejo. Tako je pripotoval tudi Petrov nahrbtnik. Stric mu ga je kupil, ko je jeseni začel hoditi v prvi razred. No, nahrbtniček pa ni bil navaden plastičen, tudi posebnih črt in okrasov ni imel, ker za take kičaste stvari sploh ni bilo prostora. Imel je dve pomični naramnici svetlo rjave barve, v obliki medvedka. Odpira se pri gobčku, konča pa z dvema dolgima šapama, ki Petra božata, ne po hrbtu, ampak malo niže. Medvedek je seveda pravi šele, kadar je odet v mehak kožušček.

Nahrbtnik Medek je Petru vsak dan bingljal na hrbtu, poleti in pozimi. Varnj je spravljal knjige, zvezke, barvice in razne druge vrednosti, za katere niti mama niti tovarišica nista vedeli. Se Peter sam ni poznal vseh nadrobnosti; od gumbov, zlomljenih šilčkov, skrhanih svinčnikov, zmečkanih žvečilnih gumi-jev.

Cisto posebna oblika mu je določila tudi posebno na-

logo. Moral je prišepetavati, kadar je preveč radovedna učiteljica spraševala pretežke stvari. Vse tovarišice pa so zelo zvedave; kar naprej hočejo vedeti, koliko je šestnajst in tri, ali koliko hrusk ti ostane, če si jih imel pet in si jih pojedel šest!

Medek, plišast medek pod klopjo, se je oglasil: "Dva!"

Peter je kakor papagajček ponovil: "Dve!"

Razred je prasnil v smeh. Peter je zardel od jeze in pocukal butasti nahrbtnik za ušesa.

"Boris, pa ti povej!" je tovarišica Vera nestržno ukazala.

"Aha, pet hrusk imam, dve mi da Peter in vse pojem, ker so drobne," hitro oddrdra Boris.

Nato so pisali narek. Peter je bil sprt z veliko začetnico. Medek lahko pomaga. Tovarišica narekuje: Naš pes Muki laja na soseda Ivana in poštarja. Medek je šepetal: "Pes in sosed z veliko!"

Peter je ubogal. V zvezku je mrgolelo rdečih

čačk, najlepša pa je bila šiljasta enica.

Po vseh razočaranjih je Medek moral v kot med staro šaro. Dušil se je pod prašnimi kovčki. Potrj je obžaloval, da ne potuje več s Petrom. Nikomur več ne škoduje niti ne koristi. Sam bo moral umreti, nihče se ne bo spomnil nanj.

Nekoč je Peter sedel v sobi in računal. O, kako težko je ugotoviti, koliko je petnajst manj sedem. Prešteval je prste in šment, naj je še tako skrbno štel, jih na rokah ni mogel najti. "Hm, jabolka, to že! Iz kleti jih prinesem petnajst in sedem pojem. Potem pa ostane preštejem. To pa, to!"

In potem je jedel. Prvih pet še nekako, pri šestem se je že kisl nasmihal, sedmo pa ni šlo več. Otipal si je trebušček, bil je napet, kot da bi snedel celo nogometno žogo. Oči je izbuljil, zamahnil z roko, si spet pogladil trebuh in zajokal: "Figo, pa taka matematika, ko te ne boli samo glava, še v trebuhu te ščipa!"

In tedaj se je iz kota slabotno oglasilo: "Osem... Peter, osem!"

"Oho, kaj pa je to? Škratek, ponovi še enkrat!"

"Petnajst manj sedem je osem, Peter. Ne grizljaj več teh groznih jabolk!"

"Škratek, kje si? Ampak saj skratov ni več," si je dopovedoval.

"Res ne. Tvoj Medek sem!"

"Medek?! Pa saj te ni več! Saj res! Nekoč sem imel prijaznega medvedka."

"Tu v kotu! Čisto sem sploščen in samo še malo, čisto malo živim," se je slabotno slišalo iz kota pri omari.

Petrova roka je oprezno odstranjevala ropotijo, dokler končno ni otipala nekaj mehkega.

"Čakaj, previdno, moje šape! Joj, kako so stisnjene!" je vzdihovalo pod njegovimi rokami.

Peter je pobožal topel predmet in požugal: "Tako, očedil te bom in skrtačil, da boš zopet lep, samo če me ne boš več za-

peljeval."

"Ne bom! Veš, hotel sem te prisiliti, da bi mislil sam in se sam nečesa naučil. Samo ob tuji pomoči se ne da živeti," je modro govoril in se smehljaj, saj je bil zopet svoboden.

"Tako, in zdaj vidiš, da se učim in tudi naloge rešujem sam, čeprav moram gristi kisla jabolka," je zadovoljno priznal Peter.

"In kaj bo jutri?" se je vedro oglasil Medek.

"A jutri? Še danes bom zložil vate svoje potrebnosti in jutri greva v šolo."

"Haha! To je najlepše. Najsrečnejši sem, kadar bingljam na tvojem hrbtu. V šoli pa bom molčal, da veš!"

"No, kadar bom v hudi zadregi, mi boš pomagal, kajne?"

"Mogoče, ker vidim, da se znaš že sam truditi," se je zadovoljno hahljal in se samovšečno, zopet ves svež ter lep, ogledoval v zrcalu.

DIVJI MOŽ

V šoli smo brali zgodbo Janeza Trdine z naslovom: Divji mož. Divjega moža opišem na kratko:

Divji mož je kosmat velikan. V goščavi živi. Domače živali se mu gnusijo. Rad se pa igra z divjimi. Hiš, polj in vrtov se boji, kot hudoba križi. Divji mož je bil čudna prikazen, ker mu je namesto človeške brade in brk zrasel na obrazu dolg mah. Če ga je kdo kaj vprašal, ni dobil odgovora. Če so ga Logarjevi povabili na kozarec vina, je grdo užaljen tekkel v gozd. Divji mož je imel zelo rad Logarjevo družino. On je varoval to družino pred vsemi nevarnostmi. Če je kakšna zver prišla na Logarjevo dvorišče, je Divji mož planil nanjo z gorjačo in jo ubil ali pa prepodil.

Logarjeva družina je bila zelo siromašna. Janez Trdina je pisal tako zgodbo zato, ker so oni tudi siromašno živeli in drugi siromaki so tudi čakali takšnega moža.

Sandor Bajzek, OŠ Gornji Senik

Janez Trdina je zbral več bajk in pripovedk. Iz tega je nastala knjiga: "Bajke in povesti o Gorjancih." Med temi je pripovedka Divji mož.

Divji mož ali Hostnik je bil zelo star in močan. On je čuval Logarjeve. Igral se je z divjadjo, ampak hišnih živali se je bal. Izogibal se je vrtovom, poljem in hišam. Nikdar ni govoril.

Enkrat so ga Logarjevi povabili na en kozareček vina, on pa je zbežal v gozd. Če je čredo zalezoval volk, ga je prepodil. Prepodil je tudi coprnice.

Ni bil takšen kot vsak človek, namesto brade in brk mu je zrasel dolg mah. Njegova obleka je bila raztrgana. Imel je dolge lase. V njegovi roki je bila vedno gorjača. Če je bilo potrebno, se je pri priči pojavil tam, toda nikdar ni umoril nedolžnega.

Ljudje so vsi verjeli v to, da je tudi za njih takšen "divji mož".

Viktor Časar, OŠ Gornji Senik

NAŠA ŠOLA

Naša šola se imenuje Osnovna šola Széchenyi István Monošter. Šola je stara deset let. Ima več razredov. V pritličju so avla, pisarna, zbornica, stranišče, kuhinja, telovadnica, bife in knjižnica. Po stopnicah pridemo v prvo nadstropje. Tu je tudi več učilnic in stranišč. V vsaki učilnici so stoli, mize, tabla in radiatorji.

Šola obiskuje več kot 400 učencev. Poučuje nas mnogo učiteljev in učiteljic. Našo šolo obiskujejo tudi učenci slovenske in nemške narodnosti. Slovenski učenci se učimo slovenski jezik in hodimo na bralne tabore v Slovenijo.

Naša šola je velika, lepa in urejena.

**Viktorija Makoš
OŠ Monošter**

GORNJI SENIK

Gornji Senik je največja slovenska vas v Porabju.

Nastala je iz dveh dolgih dolin. Sredi doline se vleče cesta. Na desni strani teče pod vrkami skrit potok. Tik ob cesti je veliko novih hiš. Na sredi vasi imamo lepo, veliko šolo, cerkev pa otroški vrtec. Vas ima tri trgovine, da se ni treba peljati nakupovat v Monošter. V vasi ljudje govorijo slovensko. Vso vas objemajo gozdovi. Na obeh straneh ceste se dvigata hribočka, na desni strani je Janezov breg, na levi pa Grebenšček.

Jaz živim v Bekavarašu, kje se začne Gornji Senik. Zelo rada imam svojo rojstno vas.

**Renata Šafar
OŠ Gornji Senik**

Moja rojstna vas je Gornji Senik. To vas najdemo tik ob meji s Slovenijo. Največja je v Porabju. Vas ima dve dolgi dolini, Janezov breg in Grebenšček. Ljudje morajo veliko delati na njivah, v hišah in v službah, Gornjeseničani so večinoma zaposleni v Monoštru. Ljudje so po narodnosti Slovenci, v prostem času berejo, hodijo v gostilno, pijejo, pojejo in se veselijo.

Gornji Senik ima pošto, šolo, kulturni dom, otroški vrtec, cerkev, mejni prehod, urad župana, trgovine in gostilne. Vas ima pevski zbor, plesno skupino.

Rada živim tukaj, ker tu živi moja družina in je tudi lepa pokrajina.

**Edina Ropoš
OŠ Gornji Senik**

Slovenski bal '96

"Fašenski cajt je vsigdar bijo cajt veselđja. Źe inđa svejta je lřstvo fejst čakalo sprtolejt. Ka bi na dugo zimo pozabili, so si zmislili vsefale norije. Če se je v vesi nišče nej ženo, te so baur vlekli. Tak bau letos v Slovenski vesi na fašensko nedelo. Na fašenski torek

muziko ansambla "ŠARM", šteri je prišo iz Murske Sobote.

Toplo so sprejeli mlado pevko Sergejo Sukič tō. Ona je prišla iz Trdkove pa je spovejvala par naut s svoje prve kasete, štero so nej dugo nazaj vōdali.

Za tiste, steri so "lovili

Ansambel ŠARM iz M. Sobote

so fašenki pa lenke ojdle po vesi. Tē torek so po krčmaj plesali za "kusto repo, za dugi len". Pa šegau so meli prajti: "Fašenek je cejli den!" Mi gnes nemo plesali za kusto repo, za dugi len, pa ranč nej cejli den. Mamo pa par vōr za tau, ka bi pozabili na vse tisto, ka nas mantra." S tejmi rečami je oprla Slovenski ples '96 Klara Fodor, sekretarka Slovenske zveze.

srečo", se je pripravo bogati srečolov (tombola). Največ dobitkov (nyeremény) je bilau iz Slovenije, baugi vala se je pa par naši podjetnikov tō spaumnilo, da bi s tombolami leko pomagali organizatorom. Sto so tau bili? Fabrika Mura iz Murske Sobote in Ljutomera, Pomurska banka, Zavarovalnica Triglav, "BTC", Pomurske mlekarne, Blagovnica Potrošnik, Pomurska založba, Petrol

Mlade...

Na letošnji slovenski bal je prišlo skurok 350 lidi od Senika do Verice, od Sobote do Sombotela. Pa če se je zvřna rejsan fejs sněj sipavo, je znautra vsakšoma vrauče gratalo, gđa je friško zapleso na

in Solidarnost iz M. Sobote, Kompas in Radgonske gorice iz G. Radgone, Mlekopromet in Krka iz Ljutomera, Radenska, Ilirija-Vedrog iz Lendave, Pletilstvo iz Prosenjakovcev, VEND-

Plesišče je bilau cejlo nauč puno

Mlada Sergeja Sukič s Trdkove

... pa eške mlajše

Talige za glavni dobitek

-TEXT, Duna Holding in DOMETAL iz Monoštra, podjetnik Šandor Merkli z Verice, Samouprava iz Andovceev, Državna slovenska manjšinska samouprava in družina Gubič iz Monoštra.

Organizatorji so tō veseli

Kak so se počutili gostje na bali, o tom naj vam prpovejđajo naši kejpi.

Marijana Sukič

PORABJE

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtrek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov uredništva: H-9970
Monošter, Deak Ferenc ut 17.,
p.p. 77, tel.: 94/380-767

Tisk:
SOLIDARNOST
Arhitekta Novaka 4
69000 Murska Sobota
Slovenija
Po mnenju Ministrstva za kulturo št. 415-715/93 mb z dne 3.11.1993, se časopis PORABJE uvršča med proizvode, od katerih se plačuje davek od prometa proizvodov po 13 točki tarife 3. zakona o prometnem davku (Ur. list RS, št. 4/92)
ISSN 12187062.